

Ohlédnutí za 8. energetickým kongresem

Ing. Petr Karas, CSc.

Kongres zahájil předseda vlády České republiky a svým projevem otevřel první tematický blok, nazvaný **Evropské a české priority v ekonomice, energetice a životním prostředí.**

ENERGETICKÁ BEZPEČNOST MUSÍ BÝT ABSOLUTNÍ PRIORITY

Energetiku udržitelnou a bezpečnou považuje premiér za významnou českou i evropskou prioritu a zdůraznil, že i do budoucna musí být energetická bezpečnost absolutní prioritou jakékoli středoevropské vlády.

„Termín *soběstačnost* se vrací do našich referátů, do našich vět a my budeme muset daleko více posílit míru soběstačnosti naší energetiky, protože nám nikdo nepomůže“ řekl Topolánek doslova a velmi důrazně připomněl, že energetika je zahraničně politickým tématem a „my máme povinnost zajistit bezpečné dodávky, spolehlivé dodávky, cenovou konkurenceschopnost těch dodávek“.

EVROPA JE ENERGETICKY ZRANITELNÁ

V souvislosti s evropskou energetickou politikou premiér konstatoval, že „Evropa je energeticky zranitelná a někteří naši sousedé se zařizují po svém“ a dodal: „Do té doby, dokud budou velké státy dělat jednostranné kroky, prospěšné především pro ně, tak nevěřím, že by existovalo něco jako energetická politika Evropské unie“. Pokud by energetická politika EU existovala fakticky, potom by podle Topolánka „bruselská administrativa vyjednávala s Ruskou federací smlouvy pro všechny země a nebylo by to tak, že by to vyjednávaly jenom některé země samy pro sebe“ a slíbil: „v tom smyslu budu velmi tláčit na to, aby existovalo něco jako evropská energetická politika, protože zatím je to podle mě fikce“. Premiér považuje za nezbytné se v Evropě snažit o společnou energetickou politiku a strategii, protože „to, co se děje teď, jde strašně po povrchu a jde po určitých libových tématech, ale fakticky energetická politika Evropské unie pro ně neexistuje“. A chce v tomto směru nastartovat dobrý dialog mezi zeměmi.

Za významnou prioritu považuje funkční

O „energetice bezpečné a udržitelné“ jednal v Praze počátkem března 8. energetický kongres, tradičně pořádaný společností Business Forum. V tomto článku přinášíme některé myšlenky předsedy vlády České republiky Mirka Topolánka a postřehy, které zazněly v panelové diskusi, zaměřené především na aspekty energetické bezpečnosti.

trh s elektřinou a plynem a konstatoval: „trh s plynem je iluze při téměř jednozdrojových dodávkách. Trh s elektřinou funguje jenom částečně. Prostě, pokud se toto nepodaří, tak mluvit o energetické politice Evropské unie je nesmyslné“.

VĚTŠÍ DŮRAZ NA BEZPEČNOST

V podmínkách České republiky považuje premiér za nutné klást větší důraz na aspekt bezpečnosti, vzhledem k tomu, že „máme poměrně šťastný energetický mix a pokud nebudeme dělat velké chyby, tak bychom mohli mít udržitelnou energetiku i do budoucna“. A v té souvislosti vyjádřil své osobní přesvědčení, že „z hlediska snižování emisí CO₂, z hlediska udržitelnosti a bezpečnosti naší energetiky nemůžeme nestavět nové bloky jaderné energetiky“ a dodal: „programové prohlášení vlády hovoří jinak, já ho respektuji, ale to neznamená, že si myslím, že je to dobře“.

NEHRAJME SI NA BOHY

Propojení oblasti energetiky a ekologie, správně reagovat na energeticko-klimatický balíček, věnovat pozornost snižování budoucích energetických potřeb, podpořit výzkum a vývoj v oblasti energetických technologií jak na straně užití energie, tak na straně nových energetických zdrojů, včetně jaderných – to byla další z témat, kterým se premiér ve svém vystoupení věnoval a na závěr řekl:

„Chceme být jako země, které pokládají životní prostředí za statek, a každý politik by měl mít ambici předat tu zemi minimálně v tom stavu, v jakém jí přebíral. Což je i ambice má. Ale neměli bychom z toho dělat fetiš a neměli bychom z toho dělat náboženství. Měli bychom racionálně ekonomickými nástroji nutit jednotlivé hráče k ekonomickému a ekologickému chování a měli bychom si přestat hrát na bohy, kteří chtějí ovlivňovat svět. Já slibuji sám za sebe, že se budu pokoušet, pokud mi mé síly budou stačit a koalice vydrží, tento přístup reflektovat“.

Tolik tedy alespoň kusá informace o premiérově vystoupení na 8. energetickém kongresu v Praze.

Aspekt energetické bezpečnosti byl v premiérově vystoupení velmi silně zdůrazněn.

Aspekt, který je bagatelizovaný částí naší veřejnosti i částí české politické reprezentace s odkazem na zájmy „mocné energetické lobby“ a na možnost si elektřinu nakoupit jinde.

I to je důvod, proč se v tomto článku podrobněji zmíníme o některých myšlenkách, které na téma „energetická bezpečnost“ zazněly na kongresu z jiných, než energetických úst.

BEZ ELEKTŘINY NEUMÍME ŽÍT

Na otázku, co znamená elektřina pro šéfa Hasičského záchranného sboru, genmjr. Ing. Miroslav Štěpán odpovídá: „Proč je elektřina tak důležitá pro mě, pro člověka odpovědného za ochranu obyvatelstva, postaru civilní ochranu? No protože bez ní neumíme žít. Proto je tak důležitá a proto jsou na místě otázky. A teď přijdou trošku jiné, než co tady zazněly dnes dopoledne. To byla řeč o ekonomice, o obchodu, o cenách a podobně. Ale pro mě je toto téma důležité proto, že tu elektrickou energii potřebujeme za každou cenu, prostě bez ní to nejde“.

Existuje několik oblastí, jejichž nefunkčnost by měla závažný dopad na bezpečnost státu, na ekonomiku, na veřejnou správu a na základní zabezpečení funkcí státu. Můžeme tam zahrnout vodu, bez té nelze být. Pochopitelně potraviny taky, ani bez nich nemůžeme být. Nebo ne dlouho. Ale také krmiva. Ale patří tam taky dopravní systémy, informování systémů, suroviny a energie. K tomu genmjr. Štěpán dodává: „ale tu elektrickou energii musím dát před závoroku. Všechno můžu do té závoroky dát, ale elektřinu musím dát bez ní. Bez té elektřiny nebudu mít za dva dny vodu, za čtyři dny nebudeme mít potraviny a teď bych mohl takhle ten scénář popisovat dál a dál. Bez elektřiny prostě neumíme žít“.

Hovoříme-li o energetické bezpečnosti, musíme se ptát, jaké jsou role výrobců, jaké budou role distributorů, jak máme tu celou energetickou soustavu nastavenou, jak je bezpečná, jak je odolná. Jak je odolná proti ekonomickým nárazům? „To je to nejlehčí“, řekl Štěpán, „to je jenom o penězích. Ale jak bude odolná vůči katastrofám? A teď jsme tady měli minulý víkend orkán Emmu. Trošku nám to něco naznačilo, ale jenom malinko. Ono nás to, myslím, jenom škádlí, ono nás to jenom

8. energetický kongres ČR zahájil premiér České republiky Mirek Topolánek

testuje. On se nám snaží tady ten nahoře jen trošku naznačit: „dejte si na mě pozor, mohlo by to být horší“. Také může přijít násilný čin. Dejme tomu terorismus. Takže já si tu otázku kladu a zároveň na ni odpovídám, že pro mě je to důležité z pohledu ochrany obyvatelstva, z pohledu přežití našich deseti milionů lidí. Obdobnou otázku si kladou moji kolegové, generální ředitelé civilních ochranných státních Evropské unie. Když se setkáváme, u všech je ta otázka stejná. Všude. A takhle bych mohl pokračovat“ poznamenává k tomu Štěpán.

JAK ZLEPŠIT NAŠI ENERGETICKOU BEZPEČNOST

Řešení vidí šéf záchranářů ve dvou rovinnách. Na jedné straně zvýšit bezpečnost přenosové soustavy, na druhé straně posílit naše zdroje.

„Můžu mít krásně bezpečnou přenosovou soustavu, když tam nebudu mít co přenášet, tak je taky po bezpečnosti jako takové. To znamená výstavba elektráren. Bohužel situace je taková, že nemáme inženýry. Naše mladá generace, ta radši studuje všechno možné, ale inženýrů nemáme. A my se bez výroby neobejdeme. Takže já vidím prvořadý cíl skutečně co nejrychleji začít řešit otázku zdrojů. To je významný příspěvek k bezpečnosti. Protože, když elektřina v tomto státě vůbec nebude, a víme, že ji nedovezeme, tak co. Druhá rovina: Když už elektřina bude, je potřeba, abychom ji bezpečně rozvedli“, konstatoval genmjr. Štěpán.

Kromě těchto zásadních kroků může pomoci, podle názoru Štěpána, kdyby si každý provozovatel energetického zařízení, ať už výrobního nebo distribučního, udělal svůj bezpečnostní audit. Aby zjistil, jak je zabezpečený proti black-outu, prostě proti jakémukoliv výpadku dodávek elektřiny. Jestli má dostatek pohotovostních lidských nebo materiálních kapacit pro obnovu. „Tři, čtyři sloupy vysokého napětí, no ano, to asi někde leží, ale až jich popadá dvacet, padesát, sto, budou ještě někde ležet? Jsou prostě zásoby těchto materiálů, aby se to nechalo obnovit, aby

se to nemuselo teprve projektovat a někde vyrábět?“ zajímá šefa záchranářů a doplňuje: „když si k tomu každá firma udělá svá opatření organizační, také zvýšíme bezpečnost“.

SPOLUPRÁCE ZÁCHRANÁŘŮ A ENERGETIKŮ PATŘÍ K ENERGETICKÉ BEZPEČNOSTI

Když už vznikne krize, tak jak ji zvládnout? Případů živelných pohrom jsme v posledním desetiletí již měli více, všechny energetici i záchranáři zatím zvládli. Co když se v budoucnu potká najednou více nepříznivých faktorů? K tomu Štěpán poznamenává: „... v neposlední řadě je to také o cílenějším provázání spolupráce energetiků právě se záchranářským systémem. My jsme v minulosti dělali, jako že tyto dva systémy vůbec neexistují. Totiž energetický systém a záchranářský systém. Mám pocit, že ještě asi do třetice přijde nějaké povětří a přivede nás to za jeden stůl. Je čas si sednout a začít se domlouvat, co může i záchranářský systém pro energetiky udělat“. A znovu zdůrazňuje: „Je to nutné, protože bez elektřiny nepůjde nic. Sídliště Praha, když nepůjde elektrická energie, tak se za tři dny se utopí ve splaškách. Ty splašky nikam neodtečou. Uvědomme si to“, končil své vystoupení trochu smutně genmjr. Miroslav Štěpán.

POMŮŽE BRUSEL?

Karel Firla (Interel Brusel) k tomu v diskuzi mimo jiné řekl: „Máme nedostatečné kapacity zdrojů, spotřeba energie roste, je nedostatečná infrastruktura. To všechno jsou alarmující věty, ale problém je v tom, že my o tom hovoříme tady. My všichni se nad tím zamýšlíme, ale věřte mi nebo ne, evropští úředníci se nad těmito body nezamýšlí tak, jako my tady. A to je bohužel smutné a já myslím, že to je právě ten problém. Když se podíváte na směřování a na reakce Unie ve všech těchto zásadních otázkách, tak ta Unie je pod těžkým vlivem politického rozhodování a jakési módnosti. To můžeme vnímat všichni.“

My hovoříme o tom, že je potřeba hledět na tři pilíře udržitelného rozvoje, jako jsou

sociální dopady, ekonomický růst a životní prostředí. Ale když se podíváte na to, jak přemýšlí evropský úředník, tak ten řekne, že naprostou prioritou je ochrana životního prostředí a pak ten zbytek. Ale kde je to všechno, co tady probíráme, kde je to, o čem hovořil pan generál. To znamená ten normální život, při kterém spotřebováváme energii, vyrábíme odpad a musíme s tím žít. Takže já si myslím, že to je ten základní problém. Ale ten problém vychází z něčeho.

Unie bohužel reaguje v devadesáti procentech ex post. Vždycky, až se něco stane, tak teprve začne reagovat. Je tam obrovská prodleva mezi okamžikem, kdy se něco stane a reakcí. To jsme viděli např. předloni u dodávek plynu. A přitom ta Unie ví, že dneska je závislá ze čtyřiceti procent a jak tady řekl pan premiér, bude závislá ze sedmdesáti procent na dovozu energie.

Takže já myslím, že nemůžeme hledat a čekat záchranu ze strany Evropské unie. Ta prostě nepřijde. On to dnes tady řekl i pan premiér: „Energetiko, pomoz si sama“. Já to řeknu ještě více natvrdo: „Česká republiko, pomoz si sama“. Prostě to bude výsledek. Je to tak, je to třeba říct úplně otevřeně“.

MÍSTO ZÁVĚRU

Evropa se staví do čela boje proti globálním klimatickým hrozbám. Jistě je správné se dívat daleko dopředu. Je však též užitečné se dívat, do čeho šlapeme právě teď a v nejbližších letech. Kromě jiného i proto, abychom se jednoho dne neutopili ve vlastních splaškách. Rizikových faktorů v české i evropské energetice přibývá. A bez elektřiny neumíme žít. „Česká republiko, pomoz si sama.“

Více než čtyřicet předních českých i zahraničních odborníků se během prvních dvou dnů 8. energetického kongresu zabývalo dalším směřováním české a evropské elektroenergetiky, systémem obchodování s emisemi po roce 2012, úsporami energie, energetickými technologiemi a inteligentními sítěmi. Třetí den, věnovaný plynárenství, přinesl mnoho zajímavých postřehů a strategických podnětů. Kongres měl na 200 účastníků.

O AUTOROVĚ

Ing. PETR KARAS, CSc. je absolvent Fakulty elektrotechnické ČVUT, pracoval na různých pozicích v provozu elektráren Tušimice a Počeradý, později v útvoru údržby na generálním ředitelství ČEZ. Od roku 1990 do roku 1998 byl generálním ředitelem ČEZ, v letech 1993 až 1999 byl též předsedou představenstva ČEZ. Od roku 1999 působí jako konzultant.

Kontakt na autora: pkaras@atlas.cz